

Sygn. akt II CZ 49/17

POSTANOWIENIE

Dnia 10 sierpnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Pietrkowski (przewodniczący)

SSN Anna Owczarek (sprawozdawca)

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa P.R.

przeciwko Č. z siedzibą w P.

Republika Czeska działająca przez Č. Spółkę Akcyjną

Oddział w Polsce z siedzibą w W.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 10 sierpnia 2017 r.,

zażalenia strony pozwanej

na wyrok Sądu Okręgowego w Ł.

z dnia 7 marca 2017 r., sygn. akt III Ca (...),

**oddala zażalenie, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego Sądowi, który wyda orzeczenie
kończące postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 marca 2017 r. Sąd Okręgowy w Ł. uchylił wyrok Sądu Rejonowego w B. z dnia 2 września 2016 r. w sprawie z powództwa P.R. przeciwko „Č.” z siedzibą w P. (Republika Czeska), działającej przez „Č.” S.A. – Oddział w Polsce z siedzibą w W., o zapłatę i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. Przyczyną uchylenia wyroku była niemożność ustalenia okoliczności faktycznych

wobec oddalenia wniosku dowodowego powoda dotyczącego ustalenia kosztów naprawy pojazdu, stanowiącego przedmiot żądania, przy jednoczesnym wskazaniu, że przyczyną oddalenia powództwa jest nieudowodnienie roszczenia.

Pozwana wniosła zażalenie na powyższy wyrok (art. 394¹ § 1¹ k.p.c.), zarzucając naruszenie art. 386 § 1, 4 i 6 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył:

Zmiana art. 386 § 4 k.p.c., dokonana ustawą z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 48, poz. 554) jednoznacznie zróżnicowała podstawy orzeczenia kasatoryjnego, dostosowując je do przyjętej konstrukcji apelacji pełnej *cum beneficio novorum*. Następcza wykładnia celowościowa, związana z wprowadzeniem zażalenia do Sądu Najwyższego na orzeczenie sądu drugiej instancji o uchyleniu i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania, oraz aksjologia leżąca u podstaw nowego rozwiązania prowadzą do wniosku, że podstawowym sposobem rozstrzygnięcia, w wypadku zasadności zarzutów apelacji, powinno być orzeczenie reformatoryjne, którym sąd drugiej instancji zastąpi orzeczenie sądu pierwszej instancji (art. 386 § 1 k.p.c.). Zgodnie z art. 386 § 4 k.p.c., poza wypadkami określonymi w § 2 i § 3, sąd może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji tylko w razie nierozpoznania przez niego istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Alternatywa rozłączna wskazuje na samodzielny charakter i wyraźne przeciwstawienie obu podstaw wydania orzeczenia kasatoryjnego przez sąd odwoławczy. Mając na względzie wyjątkowy charakter norm zawartych w art. 386 § 4 k.p.c. i art. 394¹ § 1¹ k.p.c., stanowiącego wyjątek od zasady dwuinstancyjności, judykatura opowiada się za zawężeniem kontroli do oceny prawidłowości podstawy kasatoryjnej wskazanej wprost (z koncesją dotyczącą nieważności postępowania). Przemawia za tym zasada niedopuszczająca rozszerzającej wykładni przepisów o charakterze wyjątkowym (*exceptiones non sunt extendendae*). Za stanowiskiem, że kontroli podlega jedynie prawidłowość zakwalifikowania przez sąd drugiej instancji określonej sytuacji procesowej jako podstawy kasatoryjnej, opowiedział się Sąd Najwyższy m.in. w postanowieniu z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, nie publ., postanowieniu z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, nie publ.

Ocena Sądu Najwyższego w przedmiotowej sprawie - wobec powołania przez Sąd drugiej instancji, jako podstawy rozstrzygnięcia, obu wskazanych przesłanek - wymaga oceny prawidłowości wykładni i zastosowania powyższego przepisu. Interpretując hipotezę wskazanej normy procesowej, należy mieć na względzie alternatywę rozłączną, której następstwem jest przeciwstawienie podstaw kasatoryjnych. Oznacza to, że nierozpoznanie istoty sprawy nie może polegać na wadliwym ustaleniu podstawy faktycznej rozstrzygnięcia będącego następstwem zaniechania prowadzenia postępowania dowodowego w całości lub w części, uchybień związanych z przeprowadzeniem tego postępowania bądź oceny dowodów (por. zachowujące w tym zakresie aktualność wyroki Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 1998 r., I CKN 804/97, nie publ., z dnia 28 września 2000 r., IV CKN 145/00, nie publ., z dnia 2 października 2002 r., I PKN 482/01, nie publ.). Dopuszczenie do pośredniej oceny prawidłowości postępowania dowodowego poprzez pierwszą przesłankę kasatoryjną, tj. nierozpoznanie istoty sprawy, zagraża obejściem kolejnej, wyznaczonej koniecznością przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, a nie w części. W obecnym stanie prawnym usunięcie wadliwości lub uzupełnienie postępowania dowodowego, nawet w znacznym zakresie, bez względu na ich znaczenie dla merytorycznego rozstrzygnięcia, powinno nastąpić w postępowaniu drugoinstancyjnym a nie ponowionym pierwszoinstancyjnym, z ograniczeniami wynikającymi z art. 381 k.p.c. lub przepisów szczególnych (prekluzja procesowa). Niemniej wskazać należy, że i w tym postępowaniu obowiązuje zasada, że przedmiotem dowodu są jedynie fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, determinowanego treścią powództwa lub wniosku (art. 227 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.).

Konsekwentnie równoległe wskazanie obu podstaw kasatoryjnych przez Sąd Okręgowy było błędne. Niemniej zgodzić się należy z oceną, że sytuacja procesowa, w której nie doszło do przeprowadzenia żadnych dowodów dotyczących relewantnych dla rozstrzygnięcia okoliczności, mimo zgłoszenia wniosków dowodowych i ich oczywistego znaczenia dla prawidłowości rozstrzygnięcia, powinna być zakwalifikowana jako podstawa kasatoryjna polegająca na konieczności przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Dowód z opinii biegłego został zresztą dopuszczony na posiedzeniu

niejawnym, co oznacza że sąd pierwszej instancji dostrzegł potrzebę jego przeprowadzenia, niemniej uchylił je wobec niewielkiego opóźnienia uiszczenia zaliczki. Całe posiedzenie wyznaczone na rozprawę ograniczyło się do wydania postanowienia w przedmiocie oddalenia wniosku o przywrócenie terminu do uiszczenia zaliczki i zgłoszenia zastrzeżenia w oparciu o art. 162 k.p.c. Sąd nie podjął nawet czynności polegających na zmianie wcześniejszego postanowienia dowodowego.

Zażalenie z art. 394¹ § 1¹ k.p.c. jest szczególnym rodzajem zażalenia, w przypadku którego Sąd Najwyższy bada jedynie, czy sąd drugiej instancji prawidłowo zakwalifikował określoną sytuację procesową jako odpowiadającą przyjętej podstawie orzeczenia kasatoryjnego i w zależności od wyniku tej kontroli albo oddala zażalenie, albo uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2014 r., IV CZ 54/14 oraz z dnia 26 września 2014 r., IV CZ 49/14 – nie publ.). Potwierdzenie prawidłowości tej oceny w przedstawionej części skutkuje oddaleniem zażalenia (art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.), przy pozostawieniu rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zażaleniowego Sądowi, który wyda orzeczenie kończące postępowanie w sprawie.